

EMİNE İŞINSU'NUN TİYATROLARI

Gıyasettin AYTAS*

Özet: Emine İşinsu, romanlarıyla önemli bir başarı yakalamış, kadın yazarlarımız arasındadır. Aynı zamanda tiyatro alanında da eserler kaleme alan İşinsu, bu eserlerinde de romanları kadar olmasa bile, önemli bir başarı elde etmiştir. İşinsu'nun tiyatro alanında kaleme aldığı eserler gözden geçirildiğinde, onun bu başarısı daha yakından görülecektir. Yazarın tiyatro eserlerinin irdelendiği bu çalışma, onun tiyatro anlayışını ve tiyatro eserlerini içermektedir.

Anahtar kelimeler: Emine İşinsu, Tiyatro, Roman, Türk Tiyatrosu

Abstract: Emine İşinsu, who had a great success with her novels, is one of our women writers. Even though she is also successful in the field of theatre, her success is not as good as her novels.

When her great works in the field of radio theatre are studied carefully, it's going to be clear how she has been successful. From the aspect of our literature of theatre, she is also evaluated and her understanding of theatre is searched carefully from that aspect. This study in which her works are carefully studied involves her understanding and her works of theatre.

Key words: Emine İşinsu, Theatre, Novel, Turkish Theatre

Giriş

Tiyatro, metin, oyuncu, yönetmen, sahne ve izleyici unsurlarından oluşan sanat dalına verilen ad. En geniş anlamıyla tiyatro, aksiyona dayalı bütün sanat dallarını içine alan faaliyet. Bu açıdan bakıldığında dans ve müzikle yapılan törenler, maskeli oyunlar, taklide dayanan bütün gösterileri tiyatro sanatı içinde değerlendirebiliriz.

---

* Yard. Doç. Dr., Gazi Üniversitesi

Tiyatro, kendine özgü anlatımı, üslubu, dili ve aynı zamanda bütün güzel sanatları da içinde barındırması yönüyle özel bir yere sahiptir. Tiyatronun diğer edebi türler ölçüsünde dikkate alındığını, üzerinde durulduğunu söylemek mümkün değil. Tiyatronun diğer edebi türler içerisinde üvey evlât muamelesi gördüğü söylenebilir.

Seyirci, oyuncu ve oyun metni olmak üzere, üç unsurun bir araya gelmesiyle oluşan, daha genel bir ifade ile insanı, insana ve insanca anlatan bir güzel sanat dalı olan tiyatro, anlatmaya dayalı türler edebi türlerden, kendine özgü teknik yapısı, anlatım üslubu ve dili kullanma özelliği bakımından ayrılır. Bir başka önemli yanı da dilin ve kültürün gelişmesinde, diğer sanat dallarından daha etkin olmasıdır. Bu yüzden batılı ülkeler tiyatroya büyük önem vermişler ve tiyatronun bu özelliğinden yararlanmışlardır.

Yazarlarımızın hayat hikayelerinden söz edilirken, kaleme aldığı eserler üzerinde durulur, diğer eserlerinin konuları ve özellikleri hakkında geniş bilgiler verilirken, tiyatro eserlerinin sadece isimleri söylenerek geçilir. Bunun hem yazarına, hem de tiyatro eserine büyük bir haksızlık olduğunu söyleyebiliriz.

Tiyatro metinlerini inceleyecek ve değerlendirecek düzeyde eleştirmenin olmaması; tiyatro eleştirisinde içerik yerine teknik unsurların daha çok dikkate alınmış olması, tiyatro edebiyatımızın gelişmemesine neden olmaktadır. Tiyatro eleştirmenleri, daha çok oynanmış metinler üzerinden değerlendirmeler yapmaktadırlar. İster oynansın, ister oynanmasın, tiyatro eserleri öncelikle anlatmaya dayalı bir edebî türdür. Edebî metinlerdeki inceleme usul ve esasları tiyatro metinleri için de geçerlidir. Eserin yazıldığı devir, ele aldığı konu, bu konunun işleniş tekniği ve üslûbu ele alınırken, eserin diğer türler arasındaki yeri de değerlendirilebilir.

Tiyatro metinleri, dili kullanma özelliği açısından da diğer türlerden ayrılır. Bu metinlerde kullanılan dil, eserin içeriğine göre değişmektedir. Kimi zaman şiirsel bir dil kullanılırken, kimi zaman da günlük dile yer verir. Edebi metin olarak tiyatro eserlerinde dil ve üslup özellikleri incelenirken, eserin ele aldığı konu ve bu konunun sunuş biçimi ile gerekçesinin mutlaka göz önünde bulundurulması gerekmektedir.

Dil sayesinde dilek, istek ve arzularımızı karşı tarafa iletiriz. Tiyatro eserleri, dili en geniş imkanlarıyla kullanan türlerin başında gelir. Bu yüzden birçok milletin dil gelişiminde tiyatro eserlerinin önemli yeri olmuştur. Bizde ise, dile hizmet eden ve dilin gelişip zenginleşmesine tiyatro eserleriyle katkı sunun yazarlarımızın sayısı bir hayli fazladır.

Emine İşinsu ve Tiyatro Edebiyatımız

Kültürel yozlaştırma gayretlerinin hız kazandığı bir dönemde, milli kültürü yaşatma mücadelesine giren ve bu mücadelede amansız bir kavgaya tutuşan Emine İşinsu'nun bütün yönleriyle değerlendirilmesi, araştırılması ve bu araştırma sonuçlarının sağlıklı bir analize tabi tutulması gerekmektedir.

Emine İşinsu, 17 Mayıs 1938'de Kars'ta doğdu. Şâir – yazar Hâlide Nusret Zorlutuna'nın kızıdır. Asker bir baba ve öğretmen bir annenin kızı olarak, çocukluğunun büyük bir kısmını Anadolu'nun muhtelif yerlerinde geçiren İşinsu, önce şiirle edebiyat dünyasına girer. Otobiyografik özellikler taşıyan ve çok başarılı ruh tahlillerinin yapıldığı Küçük Dünya ve Malazgirt'in 900. yıl dönümü münasebetiyle yazılan “Ak Topraklar” hariç, diğer bütün romanlarının konusunu günümüzün çeşitli sorunlarından ve Türkiye dışı Türklerin dramından çıkaran İşinsu, şiir diline yakın bir üslupla ve “tez”li tekniği ile yaşadığımız olayları romanlaştırmıştır.

Sanatçıların tek yönlü olarak ele alınması, ya da sanatçıları sadece eserlerinin bir kısmıyla değerlendirilmesini doğru bulmuyoruz. Onun kişiliği, yetişme şartları, aldığı eğitim ve buna bağlı olarak ortaya koyduğu eserlerinin tamamı ele alınarak değerlendirilmelidir. Sanatçının bir eserinden, ya da eserlerinin bir grubundan yola çıkarak, onun sanatsal kimliği hakkında sağlıklı bir sonuca ulaşmak mümkün değildir. Çünkü, her eserin beslendiği kaynak, etkilendiği şartlar ve yazılışındaki birikim farklıdır. Bu durumu Emine İşinsu'nun eserlerinin tamamında görebilmek mümkündür.

İşinsu sanat hayatına, birçok sanatçımız gibi şiirle başlıyor. Daha sonra bundan vazgeçerek, roman ve tiyatro ile yoluna devam ediyor. Gelişen süreç içerisinde tiyatrodan da koparak, sadece romana yöneliyor ve sanatçı kimliğini bu alanda yoğunlaştırmaya çalışıyor.

Emeni Işinsu'nun romanlarının yanında, tiyatro alanında da kaleme aldığı eserleri bulunmaktadır. Sanatçı, tiyatro yazmaya her nedense devam etmemiş, daha çok roman yazmaya yönelmiştir. Kendisiyle yapılan bir mülâkatta, tiyatrodan vazgeçmiş olmanın nedenini, yazarlığındaki bencilliğine bağlıyor. Bu değerlendirmesine saygı duymakla beraber, meselenin sadece bencillikle ilgili olmadığını düşünüyoruz. Sanatçının eserini kıskanması doğal karşılanabilir. Çünkü, sanatçı için eseri çocuğu gibidir. Fakat bu kıskanmanın dozu ve sınırı bellidir. Aşırılığa kaçıldığında, ortaya konan sanat eserinin yaşaması mümkün değildir. Bir sanat eseri, sanatçısının elinden çıktıktan sonra okuyucunun malı olur. Eserler sevgi gibidir. Paylaşıldıkça güzelleşirler, fark edilirler. Tiyatro eserleri, paylaşım açısından diğer türlere göre daha şanslıdır. Diğer eserlerde paylaşımın etkilerini hemen göremezsiniz. Belki duyarsınız, ama duyduklarınız da sınırlıdır.

Emine Işinsu'nun tiyatro eserlerinin tiyatro edebiyatımız açısından önemli olduğunu söyleyebiliriz. Dört tiyatro var. Bunlar:

1. Bir Yürek Satıldı,
2. Bir Milyon İğne,
3. Ne Mutlu Türküm Diyene,
4. Adsız Kahramanlar.

Yazarın “**Adsız Kahramanlar**” adlı eserinin içerisinde “**Göçmen Yusuf**” adlı iki perdelik bir tiyatro eseri daha mevcuttur. Buradan hareketle, tiyatro alanında yazılmış eserlerinin sayısını beş olarak belirleyebiliriz.

Bir Yürek Satıldı, (Işinsu 1967) Işinsu'nun ilk tiyatro eseri. Televizyona da aktarılan bu eser, insanı kendi çıkmazı içerisinde yakalamış, onun zaaflarını, zayıflıklarını ve çelişkilerini ortaya koyma gayretini taşımıştır. Eserde psikanalist irdeleme yapılmakta, batı tiyatrolarında da sıkça gördüğümüz gibi, insanın iç ve dış dünyası arasındaki çelişkilere farklı bir pencereden bakılmaktadır. Değer yargılarının nasıl değiştiğini, değişen değer yargıları karşısında insanın psikolojik saplantılarıyla hayattan beklentilerinin hangi boyutlara ulaştığını eserde görmek mümkündür. İnsan için en büyük değer, var olanı paylaşmaktır. Paylaşım, maddi olandan çok, manevi yönüyle yapılırsa daha bir anlam kazanır. Işinsu, maddi olan paylaşımından yola çıkarak, manevi olanı sorguluyor.

Eserde, madde ve mana karşısında; cemiyetle kendi ruh dünyası arasında çatışma içerisinde bulunan insanın buhranlarına dikkat çekilir. Kendini sorgulama gereği duyan insan, içinde hiçbir şeyin olmadığı yüreğinden kurtulmak ister. Bu kurtuluş çaresi, kendi gerçeği için de oldukça önemlidir. Mezata düşen bir yürek, alıcısı için kıymetlidir. Satıcısı için ise, çok fazla bir şey ifade etmez. Zaten onu kendisi için bir fazlalık veya gereksiz bir varlık olarak gördüğü için böyle bir yola başvurmuştur.

Acaba yüreğin yerinden çıkarılıp satılması nasıl bir duygudur? İnsan niçin yüreğini satmak ihtiyacı duyar? Yüreksizlik, yüreklilikten daha mı iyi? Mezatçı elinde bulunan ve bu piyasanın içinde değerli olan her şeyi satmıştır. Bunlar arasında "Hürrem Sultan'ın en nadide reçellerini sakladığı kristal kavanozu", "Abdülğafur Paşa Hazretleri'nin koltuğu", sayılabilir. Sıra en son ve en önemli parçaya gelmiştir. Mezatçı, "Evet, kese (yavaş ve utangaç) kesenin içinde bir yürek!" diye söze başlar ve "Bir yürek satıyorum baylar, bayanlar, yaşayan bir insan yüreği!" (İşinsu 1967: 11) (diyerek sözüne devam eder). Bütün alıcılar şaşkınlık içindedir. Çünkü, böyle bir şeyle ilk defa karşılaşmaktadırlar. Satılan yaşayan bir insanın yüreğidir. Yerinden sökülerek çıkarılmış, bir keseye konulmuştur. Tıpkı bir oyuncakın herhangi bir parçası gibi. Adam yaşamaya devam ediyor. Yani yüreksizliğe razı. O kendisi için bir yük, bir ağırlık. Satarak ondan kurtulmuş oluyor. Yüreği bir koleksiyoncu satın alır. Keseyi ise mezatçıya bırakır.

Yüreğini satan adam, aslında çok zengin biridir. Bir eli yağda, bir eli balda. Yediği önünde, yemediği ardında. Dünyada ihtiyaç duyduğu birçok şeyi elde etmiştir. Ancak mutlu değildir. Alabilme yeterliliği onu mutlu etmenin aksine, bir çıkmaza doğru sürüklemiştir.

O insanca olan birçok şeyden mahrumdur. Elinde olanı verme duygusunun nasıl bir şey olduğunu hiç yaşamamıştır. Paylaşmanın ne demek olduğunu asla öğrenememiştir. Çünkü, o hep almıştır. Sevilmiş, ama sevmenin nasıl bir duygu olduğundan habersiz kalmıştır. Yaşadığı hayat kendini bunalıma sürükler. Evden kaçarak bir balıkçı kulübesine sığınır. Burada balıkçılarla birlikte yaşamaya devam eder. Bir gün gelir onlarla da uyuşamaz. Tek başına münzevi bir hayat sürmeye başlar.

Kadının biri intihar etmek üzeredir. O kadını kurtarır ve onu intihardan vazgeçirir. Böylece hayatında yeni bir pencere açılır gibi olur. Verme duygusu ile alma isteği sürekli çatışma içerisinde. Kadın onu vermeye zorlar, ama o yüreğindeki böyle bir duyguyu çoktan kaybetmiştir. Sonunda kendisine ağır gelen, ya da insan olmanın gereklerinden biri olan yüreğini yerinden çıkararak bir mezatçıya verir. Tekrar eski hayatına dönerek yaşamaya devam eder. Hiç olmazsa yüreği kendisini zorlamamakta, istediği gibi hareket edebilmektedir.

İnsanoğlu uzun yıllar yaratılışın sırrını aramış olup, hâla da aramaya devam etmektedir. Kimileri “buldum” demiş ama, bulduğu şey aradığının başlangıcı olmuştur. Yunus ise, kestirip atmış bu meseleyi:

“İlim ilim bilmektir,
İlim kendin bilmektir,
Sen kendin bilmezsen,
Bu nice okumaktır”

demiştir.

Eserin temel örgüsü içerisinde iki önemli kavram karşımıza çıkıyor: Birisi vermek, diğeri almak. Mezatta herkes bir şeyler alıyor. Adam ise, kendisi için bir şey ifade etmeyen yüreğini veriyor. Kadın, kendi kendine niçin yaşadığını sorgulayıp, bir cevap bulamıyor. Sonunda intiharı seçerek, canını vererek sorulardan ve sorunlarından kurtulmaya çalışıyor. Mezatçı bir koleksiyoncu olarak, koleksiyonuna yeni bir parça daha kazandırıyor. Alıcılar mezatta satılanları alarak, alma duygularını tatmin ediyor. Aldıkları onlar için ihtiyaç olmaktan çok, bir tatmin aracı oluyor.

Eserdeki psikolojik derinlik başarılı bir şekilde yakalanmıştır. Yazar, batı tiyatrolarında sıkça kullanılan, bizim tiyatrolarımızda ise, çok az rastladığımız insan merkezli bir iç alem sorgulaması yapıyor. Dışımızda olup bitenlerin pek önemi yoktur. Asıl olan içimizdeki çalkantılar ve bunlara bulduğumuz çözümlerdir

Eser, üç perde 23 sahneden oluşmaktadır. Yazar yönetmenin işini kolaylaştırmak için, sahneler arasındaki geçişleri ve bu geçişlerdeki teknik unsurları dikkate

almıştır. Psikolojik gerilimi pekiştiren dekor ve ışığın önemi vurgulanmış olup, ışıkla oyunun vermek istediği tema daha belirginlik kazanmıştır.

Bir Milyon İğne. (İşinsu 1967) İşinsu'nun ikinci tiyatro eseri. Eser, iki perde on iki tabloda oluşmaktadır. Yazar, "Bir Yürek Satıldı" tiyatro eserinde olduğu gibi, insanı merkeze almıştır. Yazıldığı devrin siyasal ve sosyal şartları gereğince, aldatılan beyinler, sarsılan yuvalar, istismar edilen duygular, çıkar ilişkileri, samimiyetsizlikler, aradığını bulamamışlar, bulduğunu kaybetmişlerin dramını bir arada görebiliyorsunuz.

Eserde, İkinci Dünya Savaşı'nın getirdiği bunalımlı yıllar ele alınmaktadır. Ülkede derin bir sefalet söz konusudur. Mehmet, hapse düşmüştür. Bunalımın eşiğinde, bir çıkmazın içindedir. Sürekli kendi kendine konuşmakta, her bir problemi beynine saplanan iğneler olarak değerlendirmektedir. Mutsuz bir aile çevresinde büyümüş, öz güven eksikliği içinde büyümüştür. Annesi ile babası sürekli kavga etmektedir. "Anama tepeden tırnağa sinir içinde, babam öfkeli! Hiç mi doğru, hiç mi güzel, hiç mi iyi yoktu aralarında? Hiç mi bir şey yoktu? Kavga! Kavga çuvallar dolusu... Kavga, yerden göğe..." demektedir. (İşinsu 1967:10) Mehmet bu hengame içerisinde büyür. Huzura, sevgiye, sevmeye hasrettir. Bütün olanlara kendince cevap ararken, bir çıkmaza doğru sürüklenen Mehmet, beyninde bir milyon iğnenin acısı ile irkilmektedir. Kimileri emekle, kimileri de emeksiz kazanmakta veya öyle kazandığını zannetmektedir. Komşu kadın Meryem, ihtiyar, romatizmalı biriyle evlidir. Gençliğini ve güzelliğini kullanarak, kendince hayatını refah içinde yürütmeye çalışır. Sonunda Mehmet'i tuzağına düşürür. Bir milyon iğnenin bir kısmı da burada Mehmet'in beynine saplanır.

Mehmet tam bu çıkmazlarla uğraşırken Rauf ve Selim adlı iki Marksist gençle arkadaş olur. Onlarla birlikte düzen değiştirme kavgasına girer. İhtilal yapacaklar ve bütün olumsuzlukları ortadan kaldıracaklar. Bu Mehmet'e mantıklı gibi gelir. Böylece, kendince çözüm bulmuş olacaktır. "Seviyorum insanları teker teker, ellerim olsun isterim hepsinin yarasını sarayım, param olsun isterim, çok! Hepsinin ceplerini doldurayım..." (İşinsu 1967:21) demektedir.

Sevgiyi yaşamamış, sevgiye hasret Mehmet, karşısında sevebileceği bir genç kız olarak Lerzan'ı bulur ve Lerzan'a evlenme teklif eder. Lerzan, Mehmet'in bu teklifini kabul etmez. Çünkü Mehmet'in düşüncelerindeki çelişkiler Lerzan'ı ondan

uzaklaştırır. Mehmet: “İktisadi hürriyetine sahip olmayan bir kimseyi nasıl hür kabul edebilirsin” (Işınsu 1967:29) der. Lerzan, onun bu sözüne karşılık şu cevabı verir: “Bütün ev hayvanları da hürdür öyleyse! Efendilerine hoş görünüp, görevlerini yerine getirir ve ihtiyaçları nispetinde yiyecek, içecek alırlar onlardan!” (Işınsu 1967:29).

Mehmet içindeki çıkmazın bunalımlarıyla uğraşırken, Ayşe ile evlenir. Böylece hayatına yeni bir renk gelecek, umut çiçekleri arasında mutlu olacaktır. Ancak bu umut çiçeklerine Marksist arkadaşları Rauf ve Selim engel olurlar. Halk ihtilali yapmak, hücre faaliyetleri gerçekleştirmek adına Mehmet’in mutluluğuna gölge düşer. Sonunda kendilerini kurtarmak adına iki arkadaşı Mehmet’i satarlar. Mehmet gerçeğin acı çıplaklığı karşısında çaresiz kalmış ve yıkılmıştır.

Eserin bizim açımızdan iki önemli yanı bulunmaktadır: Birincisi, Mehmet’in yetişme tarzı ve sonunda yaşadığı hayat, ikincisi de devrin siyasal gelişmeleri içerisinde Marksist düşünceyi savunanların dayandıkları teoriler. Yazar insan merkezinde; fikir ve fikirlerin ilişkileri içerisinde, insan psikolojisini sorgular.

Edebi eserlerde tarihten yararlanma ya da edebi eserler vasıtasıyla tarihsel bilinç kazandırma her zaman mümkün olmuştur. Emine Işınsu, diğer eserlerinde olduğu gibi “**Ne Mutlu Türküm Diyene**” (Işınsu 1969) piyesinde de Türk tarihinin şanlı sayfalarına ve bu sayfalarda yer eden büyük kumandanlarına yer vermiştir. Eser üç perde 19 sahneden meydana gelmiştir. Zeynep ve Annesinin karşılıklı konuşmaları ile başlayan oyunda, söz Atatürk’ten ve onun büyük bir kumandan olduğundan açılır. Daha sonra Cumhurbaşkanlığı forsuunda bulunan güneş ve etrafında bulunan 16 yıldızın anlamı üzerinde durulur.

İkinci sahnede Zeynep uyumaktadır, oda mavi bir ışıkla aydınlanır ve odaya ellerinde temsil ettikleri devletlerin bayrakları olan on altı kız girer. Her biri kendisini tanıtır ve tarihteki öneminden söz ederler. Mete, Atillâ, Dede Korkut, Bilge Kağan, Kutluğ Bilge Kül Kağan, Alp Arslan sahneye gelir. Türk tarihi yeniden canlanır. Eğitim amaçlı olmakla birlikte, canlı tablolar halinde sunulan eser, önemli bir dil ve anlatım zenginliğine sahiptir. Eserin, dramatik yapısının da kuvvetli olduğunu belirtmeliyiz.

Hem gösterme, hem de anlatma unsurlarını bir arada kullanması bakımından başarılı bir üslup sergileyen yazar, eğitimi ön plâna çıkarmış, eser aracılığı ile, tarih bilinci kazandırmaya çalışmıştır. Eğitim kurumlarında, geçmişte yaşadığımız başarılarla dikkat çekilmiş olması bakımından, eserin araç metin olarak kullanılmasının yanında, sahnelenerek de büyük bir yarar sağlayacağı düşünülebilir.

“Radyo Tiyatrosu”, ses efektlerinin başarı ile uygulandığı ve oyuncuların bir stüdyo içinde sestem ve titreşimden arındırılmış bir ortamda tamamen yönetmenin inisiyatifine bağlı olarak canlandırdıkları oyunlardır. Bu oyunlarda izleyici faktörünün olmaması yüzünden, oyunlarda vurgu ve tonlamalar büyük bir önem kazanmıştır. Yönetmen, her türlü ses unsurunu kullanarak, dış mekan izlenimini dinleyicinin kafasında canlandırarak anlatır. Radyo tiyatrosunda, sahnede canlandırılması imkansız olaylar ve durumlar anlatılabilir.

Radyo Tiyatroları, radyonun etkin olarak kullanıldığı dönemlerde, ayrı bir tür olarak gelişerek, özel bir tür haline dönüşmeye başladı. Geniş bir dinleyici kitlesinin oturduğu yerde, evinde, yemekte, çalışırken veya yatarken rahatlıkla takip edebildiği bu oyun türü, büyük bir beğeni kazanmış oldu.

Radyofonik oyun adını verdiğimiz bu tekniğin 1970’li yılların sonlarına kadar bütün dünyada yaygınlaştığını ve oyun yazarlığı için de ayrı bir alan olarak değerlendirildiğini görüyoruz. Günümüzde televizyon ve onun getirdiği teknolojik gelişmeler radyonun önemini azaltsa bile, görüntü asla sesin ulaştığı yerlere ulaşamaz. Çünkü radyo dinlerken ikinci bir iş yapmamız mümkünken, televizyon izlerken bu daha zor olmaktadır.

Ülkemizde de 1960’lı yıllarda çok başarılı Radyofonik oyun yazıldığını bunların kısa hikâye ile piyes arasında yeni bir edebiyat alanı olduğunu bilmekteyiz. Bu konuda özellikle Behçet Necatigil’in radyofonik oyunları diğer dünya dillerine de çevrilerek Avrupa radyolarında yayınlanmıştır. Behçet Necatigil “Üç Turunçlar”, “Gece Aşevi”, “Yıldızlara Bakmak” adlarıyla da kitaplaştırdığı oyunlarında masallarımızdan aldığı unsurları günümüz düşünce sistemleri ile birleştirerek evrensel mesajlar verebilmiştir.

Emine İşinsu’nun kaleme aldığı “**Adsız Kahramanlar**”, (İşinsu: 1975), radyo tiyatrosu alanında önemli sayılabilecek bir eserdir. Toplam 28 oyundan meydana gelen eserde, Türk tarihinde çeşitli görevler üstlenmiş adsız kahramanların

hikayesini bulmaktayız. Poyraz Reklam tarafından hazırlanan ve Ankara Radyosu'nda sunulan bu oyunlar, yazarın sanat anlayışının önemli göstergeleridir.

Adsız Kahramanlar adlı eserde, Çin sarayını allak bullak eden Kür-Şad ve kırk adsız kahramanı, "Ateş Topu"nda zekasını kullanarak, kendisinden sayıca çok üstün olan düşmanı şaşkına çeviren kale komutanını, "Çaşıt" adlı oyunla, devleti ve milleti için kendini feda eden Salih'in kahramanlığını, zekası ve kahramanlığı ile Tınaztepe'yi kahramanca savunan Baba lakaplı komutanın cengaverliğini, adına türkü yakılan "Sarı Zeybek"ın kahramanlığını öğreniriz. Bunların yanında adı efsaneleşen Yıldırım Kemal'i, yaban ellerde düşmana karşı tek başına mücadele eden iki Türk kahramanını tanırız. İşınsu, bu seride kaleme aldığı oyunlarında Türk tarihinin adsız kahramanlarını, onların adlarına yakışacak bir şekilde ve canlı tablolar halinde yeniden bize hatırlatır. Milli kimlik ve milli bir bilincin oluşmasında da bu eserin çok önemli bir görevi yerine getirdiği düşünülebilir. Eserde tarihi gerçekler, canlı tablolar halinde ve sanatçının sanatkârâne ifade tarzı ile yeni bir kimlik kazanır.

Kitapta yer alan, fakat radyo tiyatrosu olmayan "Göçmen Yusuf" (İşınsu 1975), adlı tiyatro eseri de, 12 Eylül öncesi yaşanan siyasal çatışmaları ele almaktadır. Kimilerinin adına sağ-sol çatışması, kimilerinin milli olanla, gayri milli olanların mücadelesi dediği olayların değerlendirildiği eser iki perde olarak tasarlanmıştır. Yazar, epik tiyatro tarzını bu eserinde de uygulamış, anlatıcı unsuruna yer vermiştir.

Eser "Yusuf İmamoğlu"nın hayatını anlatmaktadır. Yusuf İmamoğlu, Bulgaristan'da kaçarak Türkiye'ye gelmiş bir ailenin çocuğudur. Bulgaristan'daki komünist baskıdan kaçarak Türkiye'ye gelen Yusuf'un Marksistler tarafından şehit edilişi ve İstanbul üniversitesindeki olaylar ele alınmaktadır.

Yusuf, çocukluk günlerini sıkıntı içinde geçirmiştir. Ama o günlerini büyük bir özlemle anmaktadır.

"O zaman hayallerim vardı, umutlarım vardı. Geceleri gaz lambasının altında tarihi romanlar okurdum.. Okulda da çalıştım ha, ne sanardım kendimi biliyor musun, 'hafifçe güler) bir Fatih Sultan Mehmet!.. Öyleden sonra su satarken de, atımın üstünde Attilâ'ydım! Su diye bağırıyor, ülkeler fethetmeye koşuyordum." (İşınsu 1975: 216)

Yusuf, tarihle iç içe yaşamaktadır. O, tarihte yaşamış Türk kahramanlarının yerine kendini koyarak, esir Türkleri kurtarma sevdasına düşmüştür. Çocukluk yıllarının bu tatlı hayalleri üniversiteye gelince değişmiş, adeta grileşmiş, şiddet artmış, önce sağ-sol olarak başlayan çatışmaların rengi giderek değişmeye başlamıştır.

Yüksek öğretmenlilerin üniversiteye devamında sorunlar yaşanmaktadır. Onlar topluca üniversiteye devam edebilmek üzere rektörle görüşmeye gelirler. Ancak, karşı taraf onların üniversiteye girmelerine izin vermez. Bu grubun temsilcilerden Yusuf Olgun ve orada bulunan boyacı bir çocuk silahla vurulur. Oyunun birinci perdesinde bu çatışma ve buraya gelinceye kadar olayların genel bir değerlendirilmesi yapılır.

Oyunun ikinci perdesinde solcu öğrenciler kendi aralarında konuşmaktadırlar. Bir eylem plânı üzerinde tartışan gençler, ülkücü öğrencileri üniversiteye sokmamak için nelerin yapılması gerektiğini tartışırlar. Tam bu sırada Yusuf'u görürler. Onu sıkıştırıp, katletmeye karar verirler. Sonunda Yusuf yakalanarak, feci bir şekilde dövülür ve nihayet vurulur.

Bu kısacık oyunda, hem sağ sol meselesi, hem de bu mesele içinde yer alan tarafların durumu gözler önüne serilmeye çalışılır.

Anlatıma dayalı sanatlar içerisinde, en etkililerden biri olan tiyatronun yaygınlaşması, toplumsal dinamizm açısından da büyük bir önem taşımaktadır. Hem dilin kullanımı, hem de doğrudan anlatım yeterliliğine sahip olması bakımından, tiyatro edebiyatının geliştirilmesi ve bu alanda eser sayısının çoğaltılması gerekmektedir.

Emine İşinsu, tiyatro alanındaki eserlerini genel olarak değerlendirecek olursak, iki temel gruba ayırabiliriz. "Bir Yürek Satıldı" ve "Bir Milyon İğne" adlı eserlerinde, insanın iç dünyasını sorguladığını, insan ve çevre ilişkisini tahlile tabi tuttuğunu görmekteyiz. İnsanın içinde yaşadığı sosyal ve siyasi şartlar, onun hayatını yönlendirmektedir. "Göçmen Yusuf"ta ise, siyasal gelişmelere bağlı olarak ortaya çıkan genel durum içerisinde bir örnek sunulmaya çalışılır. İnsanların kamplara bölüdüğü bir sırada, nasıl bir kaosa doğru itildiğimiz ve bu kaosun içinde, masum insanların trajedisi ele alınır.

İkinci grupta yer alan “Ne Mutlu Türküm Diyene” ve “Adsız Kahramanlar” adlı eserlerinde ise, eğitim ilkesi esas alınmıştır. Tarihten yararlanarak, gelecek nesillerin bilinçlendirmesinin amaç edinildiği bu eserlerin, istenen sonucu elde etmede yeterli olduğunu söyleyebiliriz.

İşinsu'nun tiyatro eserlerinde dili kullanma yeterliliğinin yanında, tiyatro tekniklerini başarıyla kullanması ve ele aldığı konular ile, alışılmışın dışına çıkarak, orijinaliteyi yakaladığını belirtmeliyiz.

Kaynaklar

- İŞINSU, Emine, (1967), *Bir Yürek Satıldı*, Yağmur Yayınları, İstanbul.
- İŞINSU, Emine, (1967), *Bir Milyon İğne*, Uygur Yayınları, İstanbul
- İŞINSU, Emine, (1969), *Ne Mutlu Türk'üm Diyene*, Kardeş Matbaası, Ankara.
- İŞINSU, Emine, (1975), *Adsız Kahramanlar*, Töre Devlet Yayınevi, Ankara.
- İŞINSU, Emine, (1975), *Göçmen Yusuf (Adsız Kahramanların içinde)*, Töre Devlet Yayınevi, Ankara.
- KÖKDEMİR, Ahmet, (1995), *Emine İşinsu -hayatı-şahsiyeti-sanatı-fikirleri-eserleri -*, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Samsun.
- İSLAM, Ayşenur, (1992), *Emine İşinsu'nun Sekiz Romanında Şahıslar Dünyası*, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara.